บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพราชการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ภาคปลายปีการศึกษา 2538 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) คำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครู 381 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการของครูมัธยมศึกษา ลักษณะแบบสอบถามมีทั้งเติมข้อความและตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบวัดค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ลักษณะแบบวัดเป็นแบบลิเคอร์ท

(Likert Scale) ประกอบด้วยข้อความด้านนิมาน (Positive Statement) และข้อความด้านนิเสธ (Negative Statement)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 20 โรงเรียน แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 381 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 352 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.38

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้วัดระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรายข้อและรายด้านแต่ละมิติของค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ทั้ง 9 มิติ และวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยการทดสอบค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ เช่นกัน และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 1 ภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

สมมติฐานที่ 2 สภาพการปฏิบัติราชการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

สรุปผลการวิจัย

1. <u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐานในตัวแปรด้านต่าง ๆ</u>

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรด้าน ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ ของครูมัธยมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหญิงร้อยละ 78.9 และครูชายร้อยละ 21.1 สำหรับ

อายุของครูมัธยมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.5 มีช่วงอายุระหว่าง 33-46 ปี และมีช่วงอายุระหว่าง 18-32 ปี น้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 7.8 สำหรับภูมิลำเนาของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 73.6 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง รองลงมาร้อยละ 10.2 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ส่วนครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 6.3 สำหรับสถานที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของครูส่วนใหญ่ร้อยละ 35.8 มีที่พักอาศัยในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี รองลงมาร้อยละ 34.8 มีที่พักอาศัยในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร ส่วนครูที่มีที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 12.5 สำหรับศาสนาที่ครูนับถือส่วนใหญ่ร้อยละ 97.7 นับถือศาสนาพุทธและมีครูที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม น้อยที่สุดคือ มีเพียงร้อยละ 2.3 สำหรับสถานภาพการสมรสของครูส่วนใหญ่ร้อยละ 63.4 แต่งงานแล้ว รองลงมาร้อยละ 29.0 เป็นโสด ส่วนครูที่หย่าแล้วมีเพียงร้อยละ 7.6 สำหรับจำนวนบุตร/ธิดา ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 35.5 ยังไม่มีบุตร/ธิดา รองลงมาร้อยละ 33.2 มีจำนวนบุตร/ธิดา 2 คน ส่วนครูที่มีจำนวนบุตร/ธิดา มากกว่า 2 คน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 11.2 สำหรับจำนวนผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู (นอกจากบุตร/ธิดา) ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.9 มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู 1-3 คน และอยู่ในอุปการะเลี้ยงดูจำนวน 4-9 คน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 14.5 สำหรับอาชีพของบิดา ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 31.6 บิดามีอาชีพเป็นพนักงานหรือลูกจ้าง รองลงมาร้อยละ 27.2 บิดามีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ส่วนครูที่บิดามีอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 18.0 สำหรับอาชีพของมารดา ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 40.5 มารดามีอาชีพเป็นพนักงานหรือลูกจ้าง รองลงมาร้อยละ 32.1 มารดาประกอบอาชีพส่วนตัว ส่วนมารดาที่รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 9.4 สำหรับวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดก่อนเข้ารับราชการของครู ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.6 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 2.9 สำหรับวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดในปัจจุบันของครู ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.8 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คือมีจำนวนร้อยละ 9.4 ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 1.8 สำหรับเงินเดือนของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 85.1 มีอัตราเงินเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท และมีอัตราเงินเดือนมากกว่า 10,000 บาท มีเพียงร้อยละ 14.9 สำหรับรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือนของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 61.6 มีรายได้อื่น ๆ และครูผู้ไม่มีรายได้อื่น ๆ มีจำนวนร้อยละ 38.4 สำหรับ

จำนวนรายได้อื่น ๆ ของครู (คิดจำนวนครู เฉพาะผู้ที่มีรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือนเท่านั้น) ครูที่มีรายได้อื่น ๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 59.7 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ส่วนครูที่มีรายได้อื่น ๆ น้อยกว่า 10,000 บาท มีจำนวนร้อยละ 40.3

1.2 ผลการวิเคราะข้อมูลด้านสภาพการปฏิบัติราชการ ของครูมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สำหรับระดับ (ซี) ของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 88.8 มีระดับ (ซี) มากกว่าหรือเท่ากับระดับ (ซี) 5 ส่วนครูที่มีระดับ (ซี) น้อยกว่าระดับ (ซี) 5 มีเพียงร้อยละ 11.2 สำหรับตำแหน่งของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 82.8 มีตำแหน่งอาจารย์ 2 รองลงมาร้อยละ 13.8 มีตำแหน่งอาจารย์ 1 ส่วนครูที่มีตำแหน่งอาจารย์ 3 มีจำนวนน้อยที่สุดคือ มีเพียงร้อยละ 3.9 สำหรับลักษณะของงาน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน มีเพียงร้อยละ 8.1 ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอน สำหรับสถานที่ตั้งของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 78.5 โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและมีร้อยละ 21.5 โรงเรียนตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล อายุราชการของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 65.5 มีอายุราชการมากกว่า 15 ปี รองลงมาร้อยละ 18.9 มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี และมีอายุราชการน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี มีน้อยที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 16.3 สำหรับระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในปัจจุบันครูส่วนใหญ่ร้อยละ 45.1 ดำรงตำแหน่งปัจจุบันมีระยะเวลามากกว่า 15 ปี รองลงมาร้อยละ 21.6 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี และมีช่วงระยะเวลาระหว่าง 6-10 ปี มีน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 15.7 การย้ายสถานที่ทำงาน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 เคยย้ายสถานที่ทำงานและร้อยละ 29.8 ไม่เคยย้ายสถานที่ทำงาน สำหรับจำนวนครั้งที่ย้ายสถานที่ทำงานของครูครูส่วนใหญ่ที่ได้ย้าย มีถึงร้อยละ 61.4 เคยย้าย 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 23.8 เคยย้าย 2 ครั้ง ส่วนครูที่เคยย้ายถึง 8 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 0.4 สำหรับระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 52.6 ได้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนปัจจุบันมีระยะเวลาระหว่าง 1-10 ปี รองลงมาร้อยละ 32.4 มีระยะเวลามากกว่า 15 ปี ส่วนครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนปัจจุบันมีระยะเวลาระหว่าง 11-15 ปี มีเพียงร้อยละ 15.1 สำหรับสำหรับการได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาที่ปฏิบัติหน้าที่ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 77.0 เคยได้รับการฝึกอบรม มีเพียงร้อยละ 23.0 ที่ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับจำนวนครั้งของการเข้ารับการฝึกอบรมในสาขาวิชาที่ครูปฏิบัติหน้าที่ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 26.1 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 24.7 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 1 ครั้ง ส่วน

ครูที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม 7-8 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 1.0 เท่านั้น สำหรับการได้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 75.2 ไม่เคยได้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ มีเพียงร้อยละ 24.8 เคยได้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ สำหรับจำนวนครั้งที่ได้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 92.6 ได้ลาศึกษาต่อ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 6.3 ได้ลาศึกษาต่อ 2 ครั้ง และมีเพียงร้อยละ 1.1 ที่ได้ลาศึกษาต่อ 4 ครั้ง สำหรับการได้ลาศึกษาต่อในต่างประเทศ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 98.4 ไม่เคยได้ลาศึกษาต่อในต่างประเทศส่วนครูที่ได้ลาศึกษาต่อในต่างประเทศ มีเพียง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 สำหรับครูที่ได้ลาศึกษาต่อในต่างประเทศทั้ง 6 คนนี้ ได้ลาศึกษาต่อในต่างประเทศคนละ 1 ครั้ง สำหรับการได้รับเงินเดือนสองขั้นของครู ครูส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนสองขั้น คิดเป็นร้อยละ 84.9 ส่วนครูที่ไม่เคยได้รับเงินเดือนสองขั้น มีเพียงร้อยละ 15.1 สำหรับจำนวนครั้งของการได้รับเงินเดือนสองขั้นของครู ครูที่เคยได้รับเงินเดือนสองขั้น มีจำนวนร้อยละ 47.1 เคยได้รับ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 37.5 เคยได้รับ 2 ครั้ง และครูที่เคยได้รับเงินเดือนสองขั้นมากกว่า 2 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 15.4 สำหรับการได้เลื่อนตำแหน่ง ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 64.8 เคยได้เลื่อนตำแหน่ง และคิดเป็นร้อยละ 71.8 เคยได้เลื่อนตำแหน่ง 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 18.1 เคยได้เลื่อนตำแหน่ง 2 ครั้ง และเคยได้เลื่อนตำแหน่ง 5 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้น สำหรับจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่ง ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 71.8 เคยได้เลื่อนตำแหน่ง 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 18.1 เคยได้เลื่อนตำแหน่ง 2 ครั้ง และเคยได้เลื่อนตำแหน่ง 5 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 0.8 สำหรับการได้ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิลำเนาเดิมของครู ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 57.7 ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิลำเนาเดิมของตน ส่วนครูที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิลำเนาเดิม มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ มีร้อยละ 42.3

2. <u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรด้านค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ</u>

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครู ปรากฏว่า ครูมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัมนาประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครู แยกเป็นรายด้านที่ศึกษาในครั้งนี้ ปรากฏว่าครูมีระดับค่านิยมอยู่ในระดับสูงทั้ง 9 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำได้ดังนี้

ลำดับที่	ค่านิยม	ค่าเฉลี่ย
1	ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม	4.31
2	การยอมรับการเปลี่ยนแปลง	4.14
3	การยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ	4.09
4	ความห่วงใยชาติ หรือองค์การ	4.09
5	การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.05
6	ความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงาน	4.00
7	การพัฒนาเศรษฐกิจ	3.84
8	ความอดกลั้น	3.84
9	ความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	3.75

2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เมื่อแยกเป็นรายด้านทั้ง 9 ด้านปรากฏว่า

2.3.1 ด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่ครูมีระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66, 4.60, 4.56, 4.53 และ 4.43 ตามลำดับ และมีระดับค่านิยมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11, 4.07, 4.02, 4.39 และ 3.90 ตามลำดับ

2.3.2 ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ครูมีระดับค่านิยมอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และ 4.54 ตามลำดับ มีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35, 4.31, 4.17, 4.16, 4.10, 4.06 และ 3.89 ตามลำดับ ส่วนค่านิยมที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20

2.3.3 ด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ครูมีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44, 4.37, 4.36, 4.35, 4.29, 3.93, 3.92 และ 3.83 ตามลำดับ ส่วนค่านิยมที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03

2.3.4 ด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การ ครูมีค่านิยมในด้านนี้อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 มีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47, 4.38, 4.24, 4.20, 4.16, 4.03, 3.95 และ 3.82 ตามลำดับ ส่วนค่านิยมที่อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 3.15

2.3.5 ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ครูมีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31, 4.30, 4.29, 4.28, 4.22, 4.03, 3.98, 3.97 และ 3.87 ตามลำดับ ส่วนค่านิยมที่มีระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30

2.3.6 ด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงาน ครูมีค่านิยมในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58, .4.55 และ 4.52 ตามลำดับ มีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40, 4.22, 4.17, 4.07, 4.02 และ 3.78 ตามลำดับ และมีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36, 3.35 และ 2.94 ตามลำดับ

2.3.7 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ครูมีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41, 4.31, 4.23, 4.20, 3.92, 3.89 และ 3.64 ตามลำดับ และมีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40, 3.35 และ 3.28 ตามลำดับ

2.3.8 ด้านความอดกลั้น ครูมีค่านิยมอยู่ในระดับสูง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31, 4.26, 4.08, 4.07, 4.05, 4.03, 4.01 และ 3.98 ตามลำดับ รองลงมามีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 ส่วนค่านิยมที่อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35

2.3.9 ด้านความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ครูมีค่านิยมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30, 4.17, 3.90, 3.87, 3.71 และ 3.61 ตามลำดับ รองลงมามีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และมีค่านิยมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49

3. <u>ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการของครูมัธยมศึกษากับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1</u>

การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ ประกอบด้วย 30 ตัวแปร กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ 9 ด้าน คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม การยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ความอดกลั้น การเห็นแก่ประโยชน์

ส่วนรวม ความห่วงใยชาติ หรือองค์การ ความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการ ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ในด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การได้รับเงินเดือนสองขั้น วุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดในปัจจุบัน และอาชีพของบิดา สำหรับจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่ง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05

3.3 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เพศ และจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่ง

3.4 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่ง

3.5 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านความอดกลั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ วุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดในปัจจุบัน การได้ลาศึกษาต่อภายในประเทศ ส่วนการได้เลื่อนตำแหน่ง และอายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ในด้านการเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การได้รับเงินเดือนสองขั้น การได้เลื่อนตำแหน่ง อายุ และภาระในการเลี้ยงดู

3.7 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการ ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ

3.8 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการที่มีความ

สัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านความผูกพันในงาน และสัมฤทธิผลของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่ง

3.9 ตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการปฏิบัติราชการที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การศึกษาต่อภายในประเทศ

4. ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันหรือปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากการที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้สองประการ คือ (1) ภูมิหลังทางสังคม และเศรษฐกิจของครู มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และ (2) สภาพการปฏิบัติราชการของครู มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ตัวแปรที่ได้รับการยืนยันตามที่ได้สมมุติฐานไว้ มีตัวแปรด้านจำนวนผู้ที่อยู่ในภาวะการอุปการะเลี้ยงดู เพียงด้านเดียวที่ได้รับการยืนยันโดยมีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($^{*}P=.0310$) ทั้ง ๆ ที่ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านของตัวแปรตามด้านค่านิยม มีตัวแปรต้นหลายข้อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ยอมรับได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อมีตัวแปรตามเป็นตัวหารมากขึ้น คือ 9 ตัวแปร จึงทำให้ตัวแปรต้นด้านจำนวนผู้อยู่ในภาระการอุปการะเลี้ยงดู เป็นตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

5. เมื่อพิจารณาแล้ว ผลการวิจัย พบว่า

(1) ระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 อยู่ในระดับสูงในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (คิดเป็นร้อยละ 87.2) เรียงลำดับตัวแปรค่านิยมทั้ง 9 ตัวแปร จากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม การยอมรับการเปลี่ยนแปลง การยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ความห่วงใยชาติ หรือองค์การ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความผูกพันในงาน และสัมฤทธิผลของงาน การพัฒนาเศรษฐกิจ ความอดกลั้นและความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการของครูมัธยมศึกษา มี 31 ตัวแปร กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ มี

9 ตัวแปร ปรากฏว่า ตัวแปรด้านจำนวน ผู้ที่อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านอื่น ๆ ไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายโดยเรียงลำดับตามตัวแปร ที่มีระดับสูงสุดไปสู่ระดับต่ำสุด ดังนี้

1.1 ตัวแปรค่านิยมด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจสังคม จากการศึกษาพบว่าค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ด้านความเสมอภาค มีระดับสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31) ในบรรดา 9 ตัวแปร แสดงว่าครูที่มีค่านิยมด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศสูงด้วย ดังที่ เดวิส และนิวสตรอม (Davis and Newstrom, 1985) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรทุกคนย่อมต้องสนใจและเป็นกังวลในเรื่องของความเสอมภาค และความยุติธรรมที่พวกเขาจะได้รับจากองค์การสิ่งเหล่านี้จะแสดงให้เห็นชัดในเรื่องของ ค่าจ้าง รางวัล การมอบหมายงาน การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งการยอมรับนับถือ และการปฏิบัติจากฝ่ายบริหาร ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาคาดหวัง นอกจากนี้ อัลพอร์ท (Allport, 1937) ได้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค (Equity theory) กล่าวถึงความรู้สึก และปฏิกิริยาโต้ตอบของพนักงานที่มีต่อองค์การ โดยพวกเขาจะตัดสินว่าองค์การยุติธรรม ต่อเขาหรือไม่จากการเปรียบเทียบการทุ่มเทในการทำงาน และผลตอบแทนที่เขาได้รับจากองค์การ กับองค์การอื่น ๆ หรือกับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อพนักงานรู้สึกว่าเขาได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลมากกว่าก็มีแนวโน้มที่เขาจะอุทิศตัวให้กับงานมากขึ้น หรือลดความต้องการในผลตอบแทนและรางวัลน้อยลง ถ้าพนักงานมองว่าองค์การตอบแทนเขาอย่างยุติธรรมแล้ว เขาจะยังยินดีและพอใจที่จะทำงานให้องค์การในระดับเดิมที่ทำอยู่ แต่ถ้าเมื่อไรพนักงานรู้สึกว่าเขาได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่ากับที่เขาลงแรงทำไป คุณภาพและผลผลิตของงานก็จะตกต่ำลง หรืออาจไม่พอใจจนถึงกับลาออกจากงานก็เป็นได้นอกจากนี้เฟรดเดอริคสัน (Frederickson, 1990) เชื่อว่าค่านิยมด้านความเสมอภาคมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลของการให้บริการใด ๆ ตอบสนองความต้องการของคนบางกลุ่ม หรือให้

ความสำคัญเป็นพิเศษแก่บุคคลบางกลุ่ม แล้วย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในบรรดาประชาชนโดยทั่วไปได้ และจากการตระหนักถึงปัญหาความไม่ยุติธรรม จึงควรให้ความสนใจแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการบริหารงานของรัฐ โดยถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญอันหนึ่งที่ข้าราชการควรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัตินอกเหนือจากค่านิยมอื่น ๆ

1.2 ตัวแปรค่านิยมด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง จากผลวิจัยที่พบว่า ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของครู มีระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14) แสดงว่า ครูที่มีค่านิยมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงสูง จะมีค่านิยมในการพัฒนาประเทศสูงด้วย ดังที่ ดิน ปรัชญาพฤทธิ์ (2532) ได้ทำการวิจัย เรื่องความมุ่งมั่นของข้าราชการระดับสูงของไทย และค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ได้ผลวิจัยว่า ข้าราชการระดับสูงของไทย และค่านิยมที่มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ ในระดับสูงเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศของไทย มีแนวโน้มที่จะสำเร็จได้มาก ซึ่งเมธี ปิลันธนานนท์ (2525) มีความเห็นว่า ครูเป็นผู้ที่ต้องมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านการสอน ไปจนถึงการจัดห้องเรียน จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญมากที่ครูจำเป็นต้องมีค่านิยมเรื่องการเปลี่ยนแปลงนี้ ทั้งนี้ก็เพราะความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแผนงานหรือกำหนดการการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงในทางพัฒนาจะมีผลดีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับทัศนะและความสามารถของครู ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในด้านบุคลากรทางการศึกษาที่ว่า "เร่งรัดพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในด้านเทคนิคการสอน การใช้สื่อและแบบเรียนการสอนเชิงคิด วิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาความสามารถในการคิดประดิษฐ์ มีจิตสำนึกด้านวิทยาศาสตร์ ตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรู้จักเลือกและใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม" (กองแผนงาน, 2537)

1.3 ตัวแปรค่านิยมด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจจากผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ อยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) แสดงว่าครูที่มีค่านิยมในการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจสูง จะมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศสูงตามไปด้วย ทั้งนี้เรื่องจากในการทำงานให้ได้ประสิทธิผลดีที่สุด คือ การทำงานเป็นกลุ่ม และการที่ครูมีค่านิยมในด้านนี้สูงแสดงว่าครูมีแนวโน้มที่จะทำงาน

รวมกลุ่มได้ดี จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการให้งานแก่ครูทำร่วมกันเป็นกลุ่มมีแนวโน้มที่ครูจะสร้างผลงานที่ดีได้มาก ซึ่งกรองแก้ว อยู่สุข (2534) ได้ให้ความเห็นว่า "การตัดสินใจด้วยกลุ่มจะมีน้ำหนักมากเป็นที่เชื่อถือและยอมรับแก่บุคคลอื่น ๆ นอกเหนือจากสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน พวกเขาจะรู้สึกว่าการตัดสินใจด้วยกลุ่มเป็นการผสมผสานความคิดของหลายคนมารวมกัน ปราศจากอคติของบุคคล นอกจากนี้กลุ่มยังเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิผลเมื่อเทียบกับการแก้ปัญหาโดยบุคคลคนเดียว เพราะกลุ่มสามารถหาข้อมูลได้มากกว่า มีประสบการณ์และความสามารถในการหาวิธีแก้ปัญหาหรือคำแนะนำต่าง ๆ อย่างหลากหลายให้เลือก และยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมถึงถกเถียงกันเพื่อให้ได้วิธีการที่ถูกต้องและดีที่สุดอีกด้วย" เช่นเดียวกับ อนันต์ เกตุวงษ์ (2523) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของงาน อันเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมว่าการให้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการยอมรับความสำคัญของบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน และยังก่อให้เกิดผลดีอีกสองประการ คือ ประการแรกจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติการเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า ความสามารถและความพยายามของตนจะถูกนำไปใช้อย่างไรและทางไหนบ้าง ประการที่สอง การเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ โดยผู้ปฏิบัติการนั้นจะทำให้ผู้ปฏิบัติการทั้งหลายได้ใช้ความพยายามและทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้อย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการ ดังที่ คุกและเฟรนช์ (Cock and French, 1960) ได้ศึกษาพบว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการอภิปรายกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการในการประยุกต์ใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการผลิต ปรากฏว่าผลผลิตเพิ่มขึ้น และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงก็ลดลง จากตัวอย่างของงานวิจัยและข้อคิดเห็นของนักวิชาการเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตที่ดีตามมาด้วย

1.4 ตัวแปรค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การ จากการศึกษาพบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับของค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การอยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) แสดงว่า ครูที่มีระดับค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การสูงจะมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศสูงด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนไทยมีความยึดมั่นอยู่กับค่านิยมดั้งเดิมที่สืบเนื่องกันมาในค่านิยมความมีกตัญญูรู้จักบุญคุณต่อประเทศชาติ ดังที่สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ (2522) ได้ทำการวิจัย เรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือสำรวจวัด พบว่า ค่านิยม

ที่คนไทยถือเป็นจุดหมายของชีวิต ระดับที่สูงที่สุด คือ "ความมั่นคงของชาติ" ซึ่งจัดว่าเป็นค่านิยมส่วนสังคม (Society - Centered) และ "ความกตัญญูรู้คุณ" จัดว่าเป็นค่านิยมขั้นสูงสุดสำหรับคนไทย ในด้านของค่านิยมวิธีปฏิบัติ (Instrument Values) อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงเห็นว่า "การปฏิบัติงานใด ๆ จะมีแต่เพียงความรู้อย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ แต่ต้องมีคุณวิเศษอื่น ๆ อีก คุณวิเศษประการหนึ่งคือความจงรักภักดีที่เป็นคุณวิเศษที่พึงแสวงหาในตัวบุคคล ก่อนที่จะมอบหมายให้กระทำการหน้าที่ใด ๆ หากผู้ใดมีความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ผู้นั้นย่อมจะทนรับความเดือดร้อนรำคาญได้หรือแม้แต่ต้องตกระกำลำบากก็ยอมได้เพื่อมุ่งประโยชน์ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์" (วชิราวุธ ป.ร., 2518) ดังนั้นการที่ครูมีค่านิยมที่ติดมาจากความมั่นคงของชาติและความกตัญญูรู้คุณ จึงมีแนวโน้มที่จะทำให้ครูมีค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ ในระดับสูง

1.5 ตัวแปรค่านิยมด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จากการศึกษาพบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับของค่านิยมด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05) แสดงว่า ครูมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมในด้านคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลอันจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการในการพัฒนาบุคลากรของกรมสามัญศึกษา ในด้านนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล (กองแผนงาน, 2534) มาตรการข้อ 6 กำหนดมาตรการในการเลือกสรรครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเสียสละ มีจิตสำนึกในวิชาชีพนอกจากนี้ อานนท์ อาภาภิรมย์ (2521) ตั้งข้อสังเกตว่า "การพัฒนาในภาวะที่สังคมและเศรษฐกิจมีแต่การแข่งขัน จึงจำเป็นต้องเน้นให้คนมีคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความเสียสละ เพราะความเสียสละเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีโอกาสในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน เช่น ด้านสติปัญญา การมีโอกาสในการประกอบอาชีพ โอกาสในการแสวงหาความรู้ เป็นต้น ดังนั้นถ้าคนที่มีความรู้ ความสามารถ รู้จักเสียสละให้กับคนที่ไม่มีได้บ้าง ก็ย่อมจะยกระดับของสังคมให้สูงขึ้น มีผลให้ประเทศชาติก็จะพัฒนาไปด้วยดี ดังที่ ปัญญา นันทภิกขุ (2507) กล่าวว่า ประเทศจะเจริญก้าวหน้าหรือตกต่ำอยู่ที่การกระทำของคนในชาติ เพราะประเทศจะเจริญก้าวหน้าก็ต่อเมื่อคนในชาติเป็นคนที่มีคุณธรรม หากคนในชาติขาดคุณลักษณะดังกล่าว ชาติก็จะหยุดอยู่กับที่ไม่ก้าวหน้า ความเสียสละเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งของศาสนาซึ่งตรงกับจาคะ ในหมวดมราวาสธรรม และสอดคล้องกับคุณธรรม 4 ประการ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยในประการที่ 4 คือ

"การละวางความชั่วความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง" (กองงานพระธรรมทูต, 2527) นอกจากนี้ความเสียสละยังเป็นหนึ่งในสิบคุณลักษณะที่คณะกรรมการ จัดทำหลักและพัฒนาวิธีการสอนได้กำหนดไว้ว่า เป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้กับคนไทยในชาติ (โกวิท ประวาลพฤกษ์, 2523) ดังนั้น การที่ครูมีค่านิยมในด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ในระดับสูงจึงสามารถคาดหวังได้ว่า ครูจะเป็นผู้ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศได้มากด้วย

1.6 ตัวแปรค่านิยมด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงาน จากการศึกษาพบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงานอยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00) แสดงให้เห็นว่า หากมีการมอบหมายงานใด ๆ ให้แก่ข้าราชการครูมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำย่อมคาดหวังได้อย่างสูงว่า งานนั้นจะประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูมัธยมศึกษา เป็นผู้รับราชการอาชีพหนึ่ง ซึ่งระบบราชการนับว่าเป็นระบบที่มีรูปแบบขององค์การที่เหนือกว่าองค์การใด ๆ ดังที่ แมกซ์ เวเบอร์ ได้แสดงทัศนะว่าระบบราชการเป็นองค์การซึ่ง 1) เป็นองค์การที่มีการทำงานอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นทางการตามขอบเขตของกฎหมาย 2) มีความสามารถเฉพาะตัวอย่างชัดเจน รวมถึงมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้แบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบ มีการให้อำนาจแก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้น มีการกำหนดวิธีการบังคับที่จำเป็นอย่างชัดเจน และการใช้อำนาจบังคับนี้ขึ้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขอันชัดเจน 3) มีการจัดสำนักงาน ตามหลักการลดหลั่นกันตามสายบังคับบัญชา 4) ข้าราชการมีสิทธิที่จะใช้ทรัพย์สินของทางราชการในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อประโยชน์ของทางราชการ (รศ. กุลธน ธนาพงศธร, 2528) นอกจากนี้ สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ (2534) ได้ทำการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทั้ง 11 ด้าน ข้าราชการในกองศิลปศึกษา กรมศิลปากร มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการทำงานเป็นอันดับแรก

1.7 ตัวแปรค่านิยมด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84) แสดงให้เห็นว่า หากรัฐมีนโยบายและมาตรการ หรือโครงการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ จะได้รับความร่วมมือจากข้าราชการครูในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ยึดหลักธรรมของศาสนาที่สอนให้เป็นผู้มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

โดยการให้ทานหรือบริจาคทรัพย์ เช่น ในศาสนาพุทธมีหลักธรรมข้อสัปปุริสบัญญัติ คือ ทาน หมายถึง การสละสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ข้อบุญกิริยาวัตถุ คือ ทานมัย หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทานและมราวาสธรรม คือ จาคะ หมายถึง การสละให้ ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน (สมเด็จพระมหาสมณเจ่กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2525) ในศาสนาคริสต์นั้น พระเยซูทรงตรัสว่า "บุคคลผู้ใดมีใจกรุณาผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ" (มัทธิว 7.5 อ้างถึงในกรมศาสนา, 2522) และ "เมื่อใครขออะไรท่าน จงให้สิ่งนั้นแก่เขาไปเถิด ถ้าใครมาขอยืมอะไรจากท่าน ก็จงให้เขายืมเถิด" (สมาคมพระคริสตธรรมในประเทศไทย, 2521) ส่วนในศาสนาอิสลาม บทบัญญัติได้กำหนดให้มุสลิมทุกคนบริจาคทาน เรียกว่า ซะกาต (Zakat) ซึ่งหมายถึงการทำให้บริสุทธิ์ปราศจากมลทิน โดยมุสลิมทุกคนต้องสำรวจทรัพย์สินของตนในทุกรอบปี แล้วต้องจ่ายเป็นศาสนาพลี ในอัตราร้อยละ 2.5 กับต้องแจกจ่ายให้กับบุคคลที่กำหนดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งมีอยู่ 8 ประเภท คือ เด็กกำพร้า คนขัดสนอนาถา ทาสที่หาเงินเพื่อคตนเอง ผู้มีหนี้สิน ผู้ธำรงและเผยแพร่ศาสนา ผู้เดินทางที่ขาดเงินที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาของตน ผู้เลื่อมใสเข้านับถือศาสนาอิสลามในระยะแรก ๆ และผู้รวบรวมเงินบริจาคที่ทางการแต่งตั้งขึ้น การบริจาคทานนี้เป็นการทำให้ผู้ที่มีฐานะดีตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่จะช่วยเหลือผู้อื่น กระจายความมั่นคั่งของตนไปสู่ชุมชนและขจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนมีกับคนจน (อิมรอน มะลูลีม, 2524) นอกจากหลักคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ ที่เอื้อต่อพฤติกรรมการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจ แล้วยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไทยมีค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการกระจายทรัพย์ตามความจำเป็น ของสุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ (2522) ผลวิจัยสรุปได้ว่าการให้สวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่คนยากจนเป็นเรื่องสมควร และจำเป็นในทรรศนะของคนไทย นอกจากนั้น นันทิกา พรหมนาม (2527) ได้ศึกษาปฏิกิริยาจริยธรรมของครูต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่าครูมีปฏิกิริยาทางบวกต่อพฤติกรรมการบริจาคทรัพย์ การประกอบอาชีพอิสระ การเสียสละทรัพย์ การกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกัน การประกอบอาชีพรับจ้าง การไม่เอาทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน การกระจายทรัพย์ตามความจำเป็นและตามความสามารถ การให้ผู้อื่นยืมและกู้เงิน และมีปฏิกิริยาทางลบต่อพฤติกรรมการประกอบมิจฉาชีพ การลักทรัพย์ การฉวยโอกาสขูดรีด และการละเลยที่จะรักษาสาธารณสมบัติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 อนึ่ง จากการที่ครูที่เป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจมีส่วนที่ทำให้ครูมีค่านิยมในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูง ดังที่ อธิปัตย์ คลี่สุนทร (2533) แสดงข้อคิดเห็นว่า การศึกษาและระดับการศึกษา

ของประชากรในระบบเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ มีความสำคัญยิ่งในการช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะทุนมนุษย์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งย่อมนำไปสู่ประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น ทำให้ผลผลิตและรายได้ของระบบเศรษฐกิจนั้นอยู่ในฐานะดีขึ้น และส่งผลต่อความจำเริญทางเศรษฐกิจนั้นโดยตรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าถ้าต้องการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปได้ด้วยดี และรวดเร็วแล้ว ทางเลือกหนึ่งคือการเร่งรัดให้การศึกษาหรือเพิ่มคุณภาพการศึกษา ของประชาชน

1.8 ตัวแปรค่านิยมด้านความอดกลั้น จากการศึกษาพบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ด้านความอดกลั้นอยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84) แสดงว่าครูเป็นข้าราชการกลุ่มหนึ่งที่สามารถคาดหวังได้ว่า ครูจะมีส่วนช่วยให้งานในโครงการใด ๆ ที่ต้องใช้ความอดทนอย่างสูง เช่น การพัฒนาประเทศ หรืองานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนจำนวนมาก เช่นหน่วยงานใหญ่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความอดทน ดังที่คุรุสภาได้เสนอไว้ว่าครูมีคุณลักษณะ พฤติกรรมหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (ความเป็นครู, 2534) หมวดที่ 2 มีคุณธรรม จรรยาบรรณ ในข้อ 6 ครูควรมีความอดทน คือ อดทนเมื่อเกิดอุปสรรค และมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ว่า ครูควรปฏิบัติงานเต็มที่ไม่ทิ้งขว้างกลางคัน ไม่เป็นผู้โกรธง่ายและอดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ การที่ครูมีค่านิยมด้านความอดทนอดกลั้นอยู่ในระดับสูงอาจจะยังมีสาเหตุมาจาก แนวคิดทางศาสนาที่ครูควรยึดถือเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ ในคัมภีร์สารัตถปกาสินี ข้อ 5 คือ วจุนกยนติ หมายถึง ความเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำต่าง ๆ เช่นคำรบกวนของศิษย์ โดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้งอีกทั้งยังรวมถึงการอดทนต่อกิริยาวาจาอันรุนแรงของคนอื่น ซึ่งเป็นสัญญลักษณ์ของความเข้มแข็ง อดทน อดกลั้น (พระโสภณคณาภรณ์, 2530) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดี (2530) เรื่อง ลักษณะของครูดี พบว่า "ครูควรมีความอดทน เยือกเย็น สุขุม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ครูควรถือขันติเป็นอาภรณ์"

1.9 ตัวแปรค่านิยมด้านความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า ครูมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้านความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.5) แสดงว่าครูที่มีค่านิยมในด้านความกล้าเสี่ยงมาก มีแนวโน้มที่จะมีความกล้าใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และะยอมรับผลที่ตามมาทั้งทางบวกและทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มนูญ วงศ์นารี (2523) ที่ว่า

ค่านิยมในการพัฒนาองค์การของสังคมไทย ประการหนึ่ง คือ การละจากการไม่ยอมเสี่ยงอะไรเสียเลย หันมาเต็มใจที่จะกล้าเสี่ยง เพราะการยอมเสี่ยงทำอะไรบางอย่างบางกรณีย่อมนำมาซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงให้สิ่งที่เคยเป็นอยู่เดิมไปในทางที่ดีขึ้น องค์การที่มุ่งความเจริญเติบโตในอนาคตอย่างแท้จริง ย่อมจะต้องสร้างบรรยากาศที่ดีที่จะส่งเสริมให้คนในองค์การมีความพร้อมที่จะเสี่ยง กล้าทำ กล้าพูดในสิ่งที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ในทางที่ดีขึ้นอยู่เสมอ และแม้จะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นบ้าง จากผลของการกล้าเสี่ยงนั้นก็จะไม่มีการลงโทษใด ๆ ในลักษณะที่รุนแรง นอกจากนี้ยังควรยึดถือในค่านิยมที่ว่า "ไม่มีใครสมบูรณ์พร้อมไปทุกอย่าง" ดังนั้นเกิดเป็นคนจึงย่อมทำผิดพลาดไปบ้างได้เหมือนกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดี (2530) ที่พบว่า "ครูควรมีบุคลิกลักษณะที่ดี ในด้านความกล้าที่จะคิด และทำในสิ่งที่มีเหตุมีผล" สุนทร ทาช้าย (2530) ได้เสนอแนวคิดที่จะนำความก้าวหน้ามาสู่ประเทศในด้านต่าง ๆ ว่า ปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้แต่ละประเทศมีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน คือ "ความกล้าเสี่ยง" ของคนในประเทศนั้น ๆ โดยยกตัวอย่างจากสังคมอเมริกัน ซึ่งเป็นสังคมที่ถือคติที่ว่า "เราทำได้" สังคมนี้จะผลิตคนที่กล้าเสี่ยงมาเป็นเวลาช้านาน นับตั้งแต่การบุกเบิกสร้างทางรถไฟ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึง นักบินอวกาศไปลงยังดวงจันทร์ คนแบบนี้เป็นพวกที่ไม่ชอบทำอะไรตามกติกาต่าง ๆ ของสังคม ชอบคิดอะไรใหม่ ๆ สังคมอเมริกันผลิตคนประเภทนี้ออกมาทุกวัน ทำให้สหรัฐสามารถแข่งขันเอาชนะกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ได้ โดยสังคมจะจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นสังคมของคนกล้าเสี่ยงโดยเป็นสังคมที่ยินดีให้อภัยในความล้มเหลว ถือว่าการล้มละลายไม่ใช่จุดอวสาน แต่เป็นจุดเริ่มต้น ให้ถือคติว่าล้มแล้วต้องลุกขึ้นยืนใหม่ ไม่ควรถือว่าความผิดพลาดคือ ความล้มเหลว แต่ความผิดพลาดเป็นเพียงอุปสรรคที่จะต้องเอาชนะให้จงได้ บางคนจึงกลายเป็นผู้ที่ชอบเสี่ยงบุกเบิกงานใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครกล้าทำมาก่อน สิ่งแวดล้อมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ นิตยสารต่าง ๆ ของอเมริกัน เช่น Enterpreneur, Venture, Success, Money เป็นต้น มีส่วนส่งเสริมให้คนอเมริกา เป็นคนชอบเสี่ยง โดยเฉพาะในด้านการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ ๆ เท่ากับเป็นการช่วยสร้างคนเพื่อการพัฒนาประเทศอีกแนวทางหนึ่ง

2. <u>ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านภูมิหลัง ทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ</u>

ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการปฏิบัติราชการของครู กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ คือ จำนวนผู้ที่อยู่ในภาระการอุปการะเลี้ยงดู เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น โดยมีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูที่มีจำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูมากจะมีผลกระทบถึงค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในทางลบ ในเรื่องนี้ สุวนัย ทองนพ (2524) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ในฐานะที่ครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคม และเป็นสังคมแรกซึ่งเป็นพื้นฐานของประเทศชาติบ้านเมืองที่จะทำให้สังคมส่วนใหญ่อยู่รอด และวิธีการประการหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกครอบครัวในชาติประสบความสำเร็จได้ คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวจะต้องพอดี และต้องคำนึงถึงคุณภาพของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ โทราโด (Torado, 1977) ที่ว่า ประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีระบบค่านิยมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่นการนิยมการมีลูกมาก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนามีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้น อันเป็นภาระแก่ผู้ปกครองซึ่งต้องหาเงินมาอุปถัมภ์ค้ำชู และเป็นภาระแก่ประเทศที่ต้องเสียทรัพยากรเป็นจำนวนมากในการเลี้ยงดูการศึกษาอบรมและในการเสริมสร้างสาธารณูประการ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าครูที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูมากจึงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบทำให้ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า การที่จำนวนผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในทางลบ น่าจะเป็นเพราะการมีจำนวนผู้อยู่ในภาระการอุปการะเลี้ยงดูมาก อาจจะมีผลทำให้ครูต้องมุ่งความสนใจไปในทางประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจนเจือครอบครัวให้เพียงพอ ดังนั้นจึงไม่ใคร่จะให้ความใส่ใจต่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมในด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถึงแม้ว่าครูจะมีค่านิยมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงแต่เมื่อคนเราทำงานในสภาพแวดล้อมที่จำเจเป็นเวลานาน ๆ ก็มักจะมีจิตใจและทัศนวิสัยที่แคบ คือ มองและคิดอยู่แต่ในขอบเขตของประสบการณ์เดิม ๆ ที่ตนเคยพบมาเท่านั้น ความคิดหรือการปฏิบัติอไรที่แปลกใหม่เข้ามาจะได้รับการพิจารณาและยอมรับก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านั้นเหมือนหรือใกล้เคียงกับสิ่งที่เคยทำมาในอดีต ดังนั้นครูควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการบ่อยครั้งและมีโอกาสเดินทางไปดูงานด้านการศึกษาในสถานศึกษาหลาย ๆ แห่งให้ครูได้อ่านวารสารทางการศึกษาอยู่เสมอเพื่อเปิดโลกทัศน์ของครูให้กว้างขึ้นนอกจากนั้นควรให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาและเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถหาโรงเรียนเพิ่มได้ทันต่อความต้องการของสังคม อีกทั้งแนวความคิดทางด้านการศึกษาเปลี่ยนไปจากเดิมโดยที่พลเมืองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ทำให้มีความต้องการที่จะศึกษาในระดับสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทำให้ครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยนำเอานวตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเอื้อประโยชน์ต่อหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ในแง่ของการตอบสนองความคิดพื้นฐานในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งของครูและนักเรียน ก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา คือ ทำให้ทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษามากขึ้นแต่ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับภารกิจของครูที่เดิมเคยทำอยู่จะถูกภารกิจใหม่เข้าแทรกแทน ดังนั้นครูจึงควรทำความเข้าใจกับบทบาทใหม่ของผู้สอน ดังนี้ คือ ครูต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดและเลือกสรรสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ครูมิได้มีบทบาทในการสอนในห้องเรียนตามปกติอีกต่อไป ครูจะมีบทบาทในการเป็นผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอน ชุดวิชา และรวมไปถึงเป็นผู้ร่วมรายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้แต่เดินทางไปเพื่อพบปะนักเรียน เป็นกลุ่มย่อย

เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการไม่ยอมรับจากครูที่เคยชินกับระบบเดิม ซึ่งผู้บริหารต้องสร้างระบบเกลี้ยกล่อม ชักจูงใจเพื่อให้ครูเกิดความรู้สึกมั่นคงในการประกอบอาชีพครูภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยเวลาเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ หรือค่อยเป็นค่อยไปจะได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน จะได้มีเวลาสำหรับคิดและทำความคุ้นเคยกับเรื่องที่เปลี่ยนแปลงนั้น อาจกล่าวได้ว่า ระยะเวลามีประโยชน์ในด้านการปรับตัวนั่นเองซึ่งจะส่งผลดีแก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และสังคมประเทศชาติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมด้านความกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นกลุ่มบุคคลที่มีค่านิยมด้านความกล้าเสี่ยงอยู่ในระดับสูง แต่เป็นอันดับสุดท้ายของตัวแปรทั้ง 9 ตัว ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการที่ครูจะมีพฤติกรรมความกล้าเสี่ยงให้มากขึ้นกว่านี้ ครูควรจะได้รับการสนับสนุน ให้กล้าแสดงความคิดเห็น สร้างผลงานใหม่ ๆ นำมาเสนอต่อส่วนรวม โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าปรึกษาได้อย่างดี และไม่ถือว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นข้อบกพร่อง หรือถือเป็นความล้มเหลวสูญเสียสมควรถูกลงโทษจากสังคม นอกจากนี้ควรจัดให้มีสื่อ เช่น วารสารต่าง ๆ ที่จะจุดประกายความคิดริเริ่มใหม่ ๆ แก่ครูในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้แก่วงการการศึกษา เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมในด้านความเสมอภาค จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านความเสมอภาคมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารควรแสดงออกให้ครูเห็นถึงความยุติธรรมให้มากที่สุด โดยพยายามใช้วิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การพิจารณาความดี ความชอบ รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างยุติธรรม ส่วนในด้านครูก็เช่นเดียวกันควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ ในด้านความเสมอภาค เช่น การให้คะแนนตามความสามารถของเด็ก การพิจารณาลงโทษเด็กนักเรียนที่ทำความผิดอย่างยุติธรรม สมควรแก่เหตุไม่มากหรือน้อยเกินไป ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่การสร้างค่านิยมในด้านความเสมอภาคแก่นักเรียนต่อไปในอนาคต

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านการยอมรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ อยู่ในระดับสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิด เพื่อประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงานใด ๆ เพราะ

คนทั่วไปย่อมจะมีความสุขใจกับผลงานที่ตนเองได้มีส่วนร่วมอยู่ด้วยเป็นหลัก หรือ คนเราอยากจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะมีผลต่อเขาโดยตรงด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการพิจารณาผลประโยชน์ในงานที่จะทำจะได้รับความพอใจสูงสุด ยิ่งกว่านั้นคนเราย่อมพร้อมที่จะยอมรับสิ่งใด ๆ แทนการปฏิเสธหากคิดว่า "สิ่งนั้น ๆ สำเร็จได้เพราะเรา" หรือ "เราก็มีส่วนด้วย" ซึ่งเป็นความคิดหลักของการพัฒนาประเทศ คือ ความสำเร็จใด ๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนที่ได้ลงมือทำด้วยตนเอง

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมด้านความอดกลั้น จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านความอดกลั้นอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าศาสนามีบทบาทในการฝึกฝนอบรมจิตใจของคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยยึดขันติธรรมเป็นที่ตั้ง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรแทรกเนื้อหาของธรรม ที่ช่วยเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขให้มากขึ้น นอกเหนือจากความอดทนอดกลั้นแล้ว ยังมีค่านิยมที่แฝงอยู่ในหลักศาสนา อีกมากที่อาจเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ความขยัน การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การลดละเลิกอบายมุข เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จากผลการวิจัยที่พบว่าครูมีค่านิยมด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่า การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นค่านิยมหนึ่งซึ่งต้องปลูกฝังแก่บุคลากรทุกคน ในองค์การโดยมีหน่วยงานทางการศึกษาเป็นแบบอย่างหรือจุดเริ่มต้น โดยครูต้องเป็นผู้ปฏิบัติให้นักเรียนเห็นเป็นตัวอย่าง เช่น ครูควรเสียสละเวลาเพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอน การมาปฏิบัติราชการ ไม่ควรมาทำงานสายและกลับก่อนกำหนด นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการเข้าห้องสอนช้า และออกจากห้องสอนก่อนหมดเวลา อีกทั้งแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่นให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานที่กำลังประสบปัญหา เสียสละทรัพย์สิ่งของแก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ หรือแม้แต่ให้กำลังใจแก่คนที่กำลังมีความทุกข์ ซึ่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละให้ปันเป็นสิ่งที่ดีงามของบุคคล โดยเฉพาะครูที่เป็นตัวอย่างพฤติกรรมแก่เด็กนักเรียนนั้น จะยังผลให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างและแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลที่อยู่ห่างตนเองออกไปทุกทีจนถึงสังคม บ้านเมือง และประเทศชาติ ในที่สุด

7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การ จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านความห่วงใยชาติ หรือองค์การ ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าในการจะพัฒนาประเทศที่เป็นหน่วยใหญ่สุดนั้น ควรมีการพัฒนาจากหน่วยย่อย ๆ ขึ้นไปเป็นสำคัญโรงเรียนนับได้ว่าเป็นองค์การย่อยอย่างหนึ่งของสังคมประเทศชาติ หากพิจารณาแล้วจะพบว่าหากผู้บริหาร

สร้างให้ครูมีค่านิยม ความเชื่อ ที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์การได้จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศได้ด้วย เช่น ลดปัญหาการขัดแย้งระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ลดการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน การแสวงหาอำนาจจนทำให้ขาดการประสานความร่วมมือกันในการทำงาน การขาดความสามัคคีของหมู่คณะ การไม่อุทิศตนทั้งกายและใจแก่องค์การ เป็นต้น ให้ครูหันกลับมาเป็นผู้ที่พร้อมในการใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ทางวิชาการที่ตนได้รับการฝึกฝนอบรมมา เพื่อแสดงบทบาท การสอนการถ่ายทอด รวมทั้งแนะนำให้แก่กลุ่มที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องจนเป็นที่เข้าใจดี เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส ยอมรับจากกลุ่ม และพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีอุดมการณ์ที่จะทำงานหนักเพื่อมุ่งหวังพัฒนาสังคมหรือองค์การให้ไปสู่ระดับความเจริญสูงขึ้นกว่าเดิมถึงแม้ว่าจะต้องเหนื่อยยากสักเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดบรรยากาศขององค์การนั้น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อภาวะการทำงานทั้งจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน ซึ่งหากผู้มีค่านิยมในด้านความห่วงใยองค์การขาดการยอมรับจากผู้นำและผู้ร่วมงานแล้ว เขาเหล่านี้อาจจะกลายเป็น "ตัวแสบ" ในองค์การนั้น ๆ ไปจนอาจก่อให้เกิดความน่าเสียดายบุคลากรที่ควรเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการพัฒนาไปโดยใช่เหตุ ถ้าองค์การ "ให้" บุคลากรมากขึ้น เช่น ช่วยให้เขาทำงานได้สำเร็จเป็นที่ยกย่องนับถือ เจริญในหน้าที่การงาน และองค์การเองก็เจริญเติบโตขึ้น ซึ่งทำให้บุคลากรมีหน้ามีตาด้วย เจ้าหน้าที่ขององค์การก็ย่อมจะเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อองค์การถึงขนาดมีความจงรักภักดี อันก่อให้เกิดความผูกพัน เกิดความต้องการที่จะเห็นองค์การบรรลุเป้าหมายและแม้เมื่อองค์การกำลังอยู่ในฐานะอันวิกฤติอันเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ก็พยายามช่วยกันแก้ปัญหา ไม่คิดทิ้งขว้างองค์การหรือคิดจะลาออกไปหางานใหม่ หากผู้บริหารได้นำแนวคิดในด้านความห่วงใยองค์การมาใช้ให้เป็นประโยชน์ก็จะเกิดผลดีในด้านการคาดคะเนพฤติกรรมอันอาจจะก่อปัญหาต่าง ๆ แล้วป้องกันได้ เช่น ความสามารถในการทำงาน การขาดงาน การมาทำงานสายรวมถึงลาออก ฯลฯ อีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมในด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงาน จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูมีค่านิยมด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงานอยู่ในระดับสูงนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อ เสนอแนะว่า จากการที่องค์การจำต้องอาศัยบุคคลเป็นจำนวนมากซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ มารวมกันเพื่อกิจกรรมร่วมกัน มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันจึงจะดำเนินกิจการไปได้จนเกิดประโยชน์ หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าวองค์การก็ไปไม่รอด ในทำนองเดียวกันเมื่อองค์การอยู่ไม่ได้ คนก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน คนจึงมองว่าเป็นวิถีทางที่จะช่วยให้เขาบรรลุเป้าหมายส่วนตัวได้โดยที่เขาจะต้องพยายามปฏิบัติงานให้ดีที่สุด เพราะถ้าองค์การบรรลุ

เป้าหมายคนก็บรรลุเป้าหมายด้วย นั่นคือทั้งคนและองค์การมีผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน จึงควรต้องร่วมใจกันทำงาน ช่วยกันเผชิญหน้าและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ดังนั้นหากองค์การจัดให้สิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการทำงานแล้ว คนย่อมเกิดความรู้สึกผูกพันในงานมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ โดยปกติแล้วองค์การใดมีการจัดสิ่งจูงใจได้มาก ผู้ปฏิบัติงานก็จะเกิดความผูกพันในงานอยู่กับงาน และปฏิบัติงานได้เต็มกำลังความสามารถ อันจะส่งผลสำเร็จด้วยดี ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูมีค่านิยมในด้านความผูกพันในงานและสัมฤทธิผลของงานอยู่ในระดับสูง จึงเป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรในการสร้างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม ครูก็ยังควรที่จะได้รับการเสริมแรงด้านบวกเพื่อให้ค่านิยมด้านนี้สูงขึ้น อันได้แก่ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดริเริ่ม ความมีอิสระในการทำงาน การยอมรับนับถือความสามารถ ความมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา การให้คำปรึกษาแนะนำ หรือการสนับสนุนด้านทรัพยากรที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

9. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยที่พบว่าครูมีค่านิยมในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ในระดับสูง ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่าครูเป็นอาชีพที่เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยครูควรนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและมีคุณค่าทางการศึกษา ในด้านการอบรมสั่งสอนนักเรียนครูควรส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงของเศรษฐกิจของประเทศ ปลูกฝังค่านิยมในการทำงาน รักการประกอบอาชีพสุจริต ปลูกฝังให้มีความอดทน มีระเบียบวินัย รอบคอบ ประหยัด และรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ลดการฟุ้งเฟ้อเห่อใช้ของที่ผลิตในต่างประเทศ ให้หันมาใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย รับประทานอาหารที่มีคุณค่าแต่ราคาย่อมเยา ไม่หลงติดในอบายมุข เช่น การพนันต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในหัวข้อเรื่องเดียวกันนี้ กับครูในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อทำให้ทราบว่าครูส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างไร โดยปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่มประชากรที่ศึกษามากขึ้น

2. ควรจะได้มีการวิจัยเปรียบเทียบค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ของครูในระดับต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมทั้งครูที่สอนในโรงเรียนเอกชน

3. จากข้อจำกัดในด้านศาสนา ผู้วิจัยจึงขอเสนอว่าควรมีการทำวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ โดยศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ในจำนวนใกล้เคียงกัน เช่น ครูที่นับถือศาสนาคริสต์ ครูที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น